

Sense ERC no hi ha independència. Sense ERC no podem

Lluís Pérez Lozano / @perezlozano

A qualsevol militant d'ERC li passa regularment el següent: una tarda-vespre d'un dia entre setmana qualsevol, assisteix a algun acte diguem-ne "d'esquerres". Una concentració contra el tancament d'un CAP, un acte feminista, una xerrada sobre la corrupció. Allà, entre companys i companyes d'arreu de l'espectre progressista, i de forma més o menys amistosa, s'enfronta al retret de sempre: "Li esteu fent el joc als convergents". La tarda-vespre del dia següent, i encara amb el malestar de la conversa al cos, assisteix a la reunió de l'ANC del seu municipi. Allà, entre companys i companyes d'arreu de l'espectre sobiranista, i de forma més o menys amistosa, s'enfronta al retret de sempre: "us pesa més la E que la C, i el partit que el país". Quan arriba el cap de setmana, té un embolic considerable al cap: ja no té clar exactament a qui està traint.

Des dels anys 90 ERC persegueix, simultàniament, dos objectius estratègics tan ambiciosos com difícils: (1) estirar el catalanisme cap a l'independentisme; i (2) trencar amb la falsa dicotomia, creada per CiU i el PSC durant els anys 80, entre el "bloc catalanista" i el "bloc d'esquerres". Dos objectius que, [en un país majoritàriament catalanista i de centre-esquerra](#), són interdependents. Avui, amb el primer objectiu en bona mesura (que no completament) assolit, ens trobem davant la possibilitat real que ERC assoleixi també el segon objectiu, per la via de convertir-se alhora en el **primer partit de l'independentisme i en la primera força d'esquerres del país**, de forma paral·lela a l'auge de la CUP al món de l'esquerra anticapitalista.

Concretament, a les eleccions d'aquest 20 de desembre, **ERC té l'opció real de guanyar per primer cop unes eleccions espanyoles a Catalunya**, com el 2014 ja va guanyar per primer cop les europees i com ha aconseguit alcaldies a fortins metropolitans del PSC com Sabadell. I just en aquest moment crucial, veiem gent independentista i d'esquerres demanant el vot per Democràcia i Llibertat o per Podemos per aquest 20D. És a dir: gent independentista i d'esquerres que té la possibilitat de votar un partit independentista i d'esquerres que té opcions reals per guanyar eleccions a Catalunya... creu que és bona idea demanar el vot per forces que o bé no són independentistes o bé no són d'esquerres. Una catalanada ben catalana, ja em disculpareu.

No crec, però, que en aquest cas la catalanada sigui producte de la mala fe o la deshonestat. Crec, més aviat, que es tracta d'una interpretació equivocada d'una idea encertada: la de que l'independentisme d'esquerres ha de bastir ponts a banda i banda de l'espectre polític per a assolir els seus objectius. Ja sabeu: "Sense Convergència no hi ha independència". O bé "sense els indignats no podem bastir una esquerra catalanista hegemònica". Ambdues encertades... sempre i quan es combinin, en comptes de prendre's cadascuna en exclusiva, com se sol fer a banda i banda. I sempre i quan es recordi una cosa: **sense ERC ni hi ha independència, ni podem aconseguir que les esquerres esdevinguin hegemòniques a Catalunya**.

De tan obvi que sembla, ningú no ho diu mai. **Els "ponts" que volen bastir els independentistes d'esquerres** que voten CDC o Podemos, passen necessàriament per ERC. I seran més forts com més forta sigui ERC. Aquest article vol ser una reivindicació, partisana (és a dir, que pren partit) però amb pretensió honesta de racionalitat, d'aquesta idea. Per tal de fer-ho, examinaré i discutiré dos relats habituals en el paisatge polític català dels darrers anys: (1) el de la uniformitat independentista; (2) el de la convergència de les esquerres. Mitjançant la crítica d'aquests relats, espero explicar quin és el rol d'ERC en aquests moments (en particular, el 20D), i per què és tan important per a l'independentisme d'esquerres que ERC segueixi enfortint-se: per acabar d'una

vegada amb la possibilitat de fer marxa enrere, cap a la Catalunya dels anys 80.

La uniformitat independentista?

El primer relat, **el de la uniformitat independentista**, diu així: “En ple procés sobiranista, la prioritat per Catalunya és la independència. Per a assolir-la, necessitem que l’independentisme estigui unit. La unitat significa uniformitzar l’independentisme a nivell ideològic i institucional fins que arribi el dia de la independència. El lideratge de tot plegat l’ha de retenir Artur Mas, i les seves directrius no s’han de discutir: un vaixell on no se segueixen les ordres del capità mai no arribarà a bon port”. Des de posicions d’esquerres es fa el següent annex per a justificar aquest relat: “A la Catalunya autonòmica és impossible fer polítiques socials, degut a la recentralització i al maltractament econòmic de Catalunya. Ens cal aconseguir la independència per a fer polítiques d’esquerres, i això requereix que l’independentisme actuï com un sol home sota les ordres de Mas fins que arribem a la independència. Sense Convergència no hi ha independència, i sense independència no hi ha Estat del Benestar de qualitat”.

El problema del relat és que no guarda cap semblança amb la realitat de la immensa majoria dels processos d’independència reeixits. A Irlanda, la independència va costar una guerra civil entre independentistes. A Eslovènia, la independència la va fer una llista-paraigua de cinc partits que es van presentar a unes eleccions plebiscitàries cadascun pel seu compte, però amb un compromís independentista unitari. I podríem seguir: els Estats Units, Lituània, la Índia, Kosovo...

El problema és que una part del món sobiranista sovint ha entès la “unitat” com uniformitat sota comandament convergent

Paradoxal? En absolut: a la independència o hi arribes amb una aliança entre les forces vives que han de constituir el nou país, o no hi arribes. I haver de gestionar aquesta diversitat és el que genera tensions; la clau de l’èxit no és no tenir-les, sinó superar-les mitjançant acords en que tothom es vegi obligat a cedir i a complir. El problema, com deia abans, és que una part del món sobiranista tot sovint ha entès la “unitat” com uniformitat sota comandament convergent. Una recepta segura per deixar de guanyar suports per la independència i enquistar les tensions dins l’independentisme. I posaré un exemple: **l’origen de l’actual estira-i-arrotonsa entre Mas i la CUP**.

Ara costarà de recordar, però part del **#pressingERC** post9N va consistir en una campanya gens dissimulada de la premsa pro-convergent en que es contraposava la CUP, que eren “els bons” (els de les abraçades al president Mas), a ERC, que eren “els dolents” (els que no volien la llista única). La intenció era desgastar ERC i evitar un front comú ERC - CUP, a base de pressionar ERC per acceptar la llista única però deixant-ne la CUP al marge. ERC va mirar d’explicar una vegada i una altra que la llista única feia perdre vots i escons a l’independentisme per la banda esquerra, i que la [CUP no era la solució a aquest problema](#). No importava: als mitjans consumits pel sobiranista “central”, el relat “unitat = uniformitat” ho tapava tot. Al final, el risc que el 27S no arribés a convocar-se va portar ERC a acceptar la llista única, fins i tot [sabent que Mas estava incomplint l’acord del 14 de gener](#).

Doncs bé: si mirem aquesta [enquesta d’El Periódico de finals de 2014](#) (la primera en que es va preguntar per la llista única, tot exclouent-ne la CUP), veurem que els resultats de JxSí i la CUP el 27S són políticament clavats al millor escenari que preveia l’enquesta en cas de llista única: majoria absoluta independentista amb la investidura de Mas dependent de la CUP. La mateixa enquesta assenyalava, en canvi, que de presentar-se en llistes diverses, ERC i l’aleshores CiU sumarien més que en llista única, d’altra banda contenint el creixement de la CUP. El pitjor resultat conjunt que El

Periódico pronosticava per ERC i CiU en llistes diverses era de 63 diputats: exactament els que es necessitarien per investir Mas en segona volta amb l'abstenció de la CUP.

Així, l'uniformisme d'una part del sobiranisme obsessionat amb la llista única ha dut als mateixos resultats que, avui, posen el procés en un impasse que deprimeix profundament el sobiranisme més uniformista. Resultats que es podien oïr durant tots els mesos que va durar el #pressingERC si un parava atenció a les enquestes, en comptes de fer professions de fe religiosa en "el poder de la unitat" (=uniformitat).

La convergència d'esquerres?

El segon relat que vull discutir, **el de la convergència de les esquerres**, diu així: "en plena crisi econòmica, cal bastir un bloc catalanista i d'esquerres capaç de disputar a CDC l'hegemonia política a Catalunya, compromès amb el dret a decidir però sense deixar-se 'dividir' pel tema de la independència." Des de posicions independentistes, aquest relat es justifica amb el següent annex: "La independència només serà possible si va lligada al trencament amb la corrupció i a un model social progressista. Per a això, és necessari que el catalanisme sigui hegemonitzat per les esquerres. Fins aleshores, hem d'evitar dividir les esquerres pel tema de la independència, sempre i quan es mantinguin dins el terreny del dret a decidir".

L'objectiu de fons, al meu entendre, és articular **una convergència d'esquerres amb Podemos com a referent estatal**. Faig servir la paraula "convergència" amb tota la intenció del món: es tractaria d'un espai polític d'esquerres i catalanista, però on independentistes i autonomistes de diferent espècie compartirien plaça (per dir-ho amb una imatge del 15M, referent ineludible en aquest relat). És a dir: l'equivalent, al catalanisme d'esquerres, del que va ser Convergència (i Unió) al catalanisme conservador. Per fer-ho, cal naturalment practicar el catalaníssim art de l'ambigüitat calculada. On CiU "no renunciava al dret a l'autodeterminació", la convergència d'esquerres vol "un procés constituent català no subordinat però coordinat amb l'espanyol".

Si ens passem 10 anys "estirant" les esquerres cap a l'independentisme, potser ja no hi haurà ànims per fer la independència

En aquesta convergència d'esquerres, els independentistes jugarien el mateix paper que han jugat, històricament, els independentistes de CDC en el camp del centre-dreta: "anar estirant" cap a l'independentisme. Aquest relat té, però, diversos problemes. Primer, que ja hi ha un procés d'independència en marxa, al que agradi o no s'hi ha apuntat Convergència, i que això no és una aixeta que es pugui obrir o tancar a plaer. Si ens passem 10 anys "estirant" les esquerres cap a l'independentisme a base de no posar la independència al programa, potser d'aquí 10 anys ja no hi ha ànims per fer un procés d'independència. Que li preguntin als sobiranistes quebequesos com va això de quedar-s'hi a les portes.

Segon problema del relat: **l'independentisme ja porta des de 2012 virant a l'esquerra**. El creixement de la CUP parla per si sol, però és que fins i tot dins JxSí, el nombre de diputats que formen "l'òrbita" d'ERC és més gran que el total del grup parlamentari d'ERC de 2012 a 2015. I si examinem resultats electorals europeus i municipals encara queda més clar. Significativament, les úniques eleccions on les perspectives de creixement d'ERC s'han vist frenades són aquelles on la polarització CDC vs. convergència d'esquerres va cristal·litzar: les municipals de Barcelona.

Així les coses, no acabo d'entendre en quin sentit la integració dins la convergència d'esquerres pot ser interessant per a l'independentisme d'esquerres. Més aviat al contrari: potencia la divisió de

militància i electorat entre els que són més independentistes i els que són més d'esquerres, en un moment on un partit independentista i d'esquerres té possibilitats reals de convertir-se en la primera força a Catalunya. I aquí arribem al punt de confluència entre l'uniformisme sobiranista i la convergència d'esquerres: el retorn al país dels anys 80. Que és justament el que explica quin és el rol que, al meu entendre, juga ERC en el moment actual.

El Teatre Nacional Lliure

El relat de l'uniformisme sobiranista regala el progressisme i la nova política als Podemos i acompanyants. El relat de la convergència d'esquerres regala l'independentisme i el nou país a Mas. I així, entre uns i altres, alehop!, tornem al país dels anys 80: de CiU vs. PSC a Democràcia i Llibertat vs. En Comú Podem. I entremig, [la majoria social catalana, forçada a triar i incapaç d'actuar](#) com un sol bloc en defensa tant de la independència com del canvi social. Incapaç, doncs, de forjar majories àmplies per a un o altre objectiu, i ja no diguem per a tots dos alhora. Com deia, anys enrere, en Carod Rovira: "A Catalunya hi ha qui li agrada el Teatre Lliure i qui prefereix el Teatre Nacional. I els que voldríem anar al Teatre Nacional Lliure, on anem?"

Carod Rovira: "A Catalunya hi ha qui li agrada el Teatre Lliure i qui prefereix el Teatre Nacional. I els que voldríem anar al Teatre Nacional Lliure, on anem?"

Que els independentistes de dretes o les esquerres no-independentistes afavoreixin aquest escenari és comprensible. El que em costa més d'entendre és que, quan per primera vegada hi ha la possibilitat de bastir el Teatre Nacional Lliure, hi hagi independentistes d'esquerres que prefereixin dedicar-se a reformar el Teatre Nacional o el Teatre Lliure. A banda de la tradició catalana de complicar-se innecessàriament la vida, crec (ja ho he dit al començament) que aquí subjau una mala comprensió d'una idea encertada.

Sí, és cert que per a assolir la independència hem d'**aconseguir fixar CDC dins el camp independentista i estirar tant com es pugui els "Comuns" cap a ell**. I que per a estirar els "Comuns" cap a l'independentisme és necessari poder discutir, des de les esquerres, l'hegemonia convergent. I que hem de poder col·laborar políticament amb aquells que, sense ser independentistes, són tanmateix partidaris del dret a decidir, a banda i banda de l'eix esquerra/dreta. Tot això és cert, i ho és alhora.

El que no és cert és que la clau per aconseguir tot això sigui desmuntar el creixent espai electoral d'ERC i vendre'l per peces a cadascun d'aquells altres dos espais en crisi re-fundacional. Com he dit més a dalt, els ponts entre sobiranisme i progressisme passen necessàriament per ERC. Com més forta sigui ERC, més forts seran aquests ponts, i el més important: menys incentius tindrà CDC per despenjar-se del procés, i més incentius tindran "els Comuns" per apropar-s'hi.

L'independentisme d'esquerres davant el 20D

Com als anys 80 passava amb CiU i el PSC, els partidaris del vaixell uniforme independentista i la plaça ambigua d'Els Comuns coincideixen en un punt: **el pacte amb Madrid**. Per camins diferents, i de formes [més subtils](#) o [més explícites](#), tant Democràcia i Llibertat com En Comú Podem xifren les seves esperances en un canvi de majories al Congrés espanyol que permeti trobar una sortida, acordada amb Madrid, al procés sobiranista. Una sortida, probablement, en forma de referèndum acordat.

El problema el saben totes dues candidatures, i el sap també el lector: que això no passarà. [Totes les](#)

[enquestes recents prediuen](#), amb matisos, que a nivell espanyol el 20D: (1) guanyarà el PP; i (2) la única incògnita és si la segona força serà el PSOE o C's, a quin més contrari al referèndum. La única força que (amb [anades](#) i [tornades](#) de mal averany) aposta per un referèndum a Catalunya és Podemos, i les enquestes els situen a uns 70 diputats del PP, donant la clau de la majoria absoluta i la governabilitat, en exclusiva, a Rajoy, Sánchez i/o Rivera. El "referèndum acordat", com "la reforma federal de la Constitució", és un conte de fades.

La pregunta, per tant, és quina Catalunya ens volem trobar un cop la victòria del PP i l'auge de Ciutadans enterrin (un cop més) el conte de fades del pacte amb Madrid. Dit d'una altra manera: si el 20D no podem decidir un canvi de majories al Congrés espanyol que faci possible un referèndum acordat, què és el que decidim el 20D a Catalunya? Si se'm permet la boutade, el que decidim és qui guanya les eleccions a Catalunya. Res més.

L'únic que el vot independentista i d'esquerres pot decidir és si, per primer cop, les eleccions espanyoles a Catalunya les guanya una força independentista i d'esquerres o si, com sempre, les guanya algú que o no és independentista o no és d'esquerres (o, pitjor encara, si gràcies a la divisió del vot independentista i d'esquerres les guanya Ciutadans). I si no guanya ERC, durant el sopar o dinar de Nadal ja podrem mirar d'explicar amb filigranes pseudo-gramscianes o pseudo-washingtonianes que l'independentisme d'esquerres marxa ferm cap a l'hegemonia, que els nostres familiars (assumint que no pertanyin a [la Secta](#)) es preguntaran si sabem sumar.

Per aconseguir la independència, i per a que el canvi social i polític sigui possible a Catalunya, es necessita molta gent que o bé no és independentista, o bé no és d'esquerres. Amb ERC no n'hi ha prou, cert. Però sense ella no hi ha res. Sense ERC no hi ha independència. Sense ERC no podem. Per això, davant la pregunta "**què va a fer ERC a les eleccions del 20D?**", la resposta és tan senzilla com clara: **guanyar**.

Guanyar per fer visible al mapa, un cop més, una majoria independentista i d'esquerres. Guanyar per no regalar aquesta visibilitat a forces que o no són independentistes, o no són d'esquerres, o no són cap de les dues coses. Guanyar per defensar el mandat democràtic del 27S, i per lligar-lo a un discurs de justícia social, decència i radicalitat democràtica. Guanyar per superar d'una vegada la Catalunya dels anys 80, condició sine qua non per a aconseguir que l'independentisme d'esquerres esdevingui hegemònic, conclogui amb èxit el procés sobiranista i lideri el procés constituent a la República Catalana. I sóc de l'opinió que, com més ens apropem a aquest escenari, més ajudem a que Espanya s'atansi al canvi que ella mateixa necessita. Cada nova victòria d'ERC és un clau més a la tapa del taüt del règim del 78. Els camins de la fraternitat republicana són insospitats. Serpentejants. Que li preguntin a la militància d'ERC.

Lluís Pérez Lozano és professor i investigador en Teoria Política a la UPF. Director acadèmic de la Fundació Josep Irla